

Uj élet küszöbén.

— A M. Kir. Operaház ujjászervezése. —

— Az Alkotmány eredeti tárcája. —

Azt hiszem, a kontinens valamennyi operaházáról összesen nem beszéltek és nem írtak annyit, mint a harminc év óta fennálló budapesti dalszínházról. Irigylésreméltó népszerűség az Operáé, amely mindig aktuális, akár játsszának benne, akár zárva van. Csak annyira beteg ne volna ez az intézmény. Rövid időközönként matematikai pontossággal bekövetkező válság szokta fenyegetni, ma deficit, holnap kóristasztrájk, egyszer intendáns-, máskor igazgató-, majd karmesterválság néven jön kísérteni a Rém. Ez a krónikus tünet soha ki nem marad még a színház főnállása óta, sőt egyre veszedelmesen súlyosbodott a helyzet: a protekcióval párhuzamosan növekedett a deficit, fordított arányban csökkent a szakértelem és teljesítő-képesség, a teljes erkölcsi bukástól csak percek választották el, annyira közel volt már az Operaház bérbeadásának a szüksége. A legutolsó kísérlet a Bánffy-Hevesi rezsim volt, de a nagytakarítás nekik sem sikerült, a csomó tovább bogyózott, az amerikai méretű fizetések anyagilag is teljesen tönkretették az ország egyetlen dalszínházát.

Ugyszólván az agónia utolsó percében ütött ki a világháború, s ha a jelek nem csalnak, a beteg kiállotta a krízist és új életet kezdhet egy harmincéves mult gazdag tapasztalatainak okulva.

A világháború fölforgató háború mindennél jobb alkalmul kínálkozott az Operaház megmentésére. Mindenki érezte, hogy vagy most kell, vagy soha többé nem lehet szanálni a csödbe

jutott intézetet. És amit eddig hiába sürgetünk, végre a kormány is elhatározta magát a döntő lépésre. Lassan, óvatosan tapogatódzva kereste a kibontakozást. Szerencséjére nem volt nehéz megtalálnia az Ariadne-fonalát, hiszen még mindenkinek élénk emlékezetében volt az a mesteri kézzel és energikus tárgyilagossággal megírt memorandum, amelyet egy-két évvel ezelőtt nyújtott át egyik laptársunk zenekritikusa az Operaház reorganizálása ügyében dr. gróf Zichy János kultuszminiszternek. Mi sem természetesebb, minthogy a memorandum újra előkerült a levéltárból és szerzőjét kinevezték az Operaház igazgatójává.

A tavalyi első háborús szezon persze nem volt alkalmas az ujjászervezés keresztülvitelére; egyrészt a szezon rövidsége, másrészt régi obligációk gátoltak a cselekvésben. Egy lényeges lépés azonban történt: a régi szerződések hatálytalantítása, aminek a most folyó szerződéskötések szüksége lett természetes következménye. A megoldást csalhatatlanul biztosító modus procedendit természetesen az anyagiak rendezésén kell kezdeni, hiszen ott szó sem lehet művészi munkáról, ahol folytonosan pénzügyi kérdések kellemetlenkednek. Már pedig a deficitek labirintusából csak egyetlen ut vezetett kifelé: a fizetések redukálása, illetve az aequum et iustum alapján való megállapítása. A háború konzekvenciáit mindenkinek viselnie kell, főleg azoknak, akik protekció útján, vagy kényszerhelyzetben kierőszakolt módon jutottak meg nem érdemelt magas dotációhoz.

Az Operaház idej költségvetése — amelyet az idén kivételesen *minisztertanács* hagyott jóvá — a többi nemzeti áldozatok nagysága folytán fokozott takarékoságra kényszeríti a direktciót, amely a leszállított budget dacára is meg fogja valósítani igazán jelentős kultur-

célt szolgáló tervét, a helyárák leszállítását. Meg kell állapítanunk, hogy a tagoknak fölkínált szerződési ajánlatok a méltányosság és humanizmus serpenyőjén mérlegeltettek. *Majorszky* Pál miniszteri tanácsos és *Kern* Aurél igazgató nem egyszer hajnalig virrasztottak a fizetési tervezetek mellett, minden legkisebb részletkérdést alaposan és hosszan megvitatta, természetesen a tagok használhatósága és teljesítő-képessége szempontjából, csak hogy munkájuk tárgyilagosságához szó ne férközhessék. Világos, hogy mindez apró injuriák nélkül nem volt megoldható, de hát magasabb szempontokat nem lehetett kisebbek miatt föláldozni.

Nagy reformok léptek életbe a rend és fegyelem biztosítására is. Szolgálati és egyéb szabályzatokat létesítettek, a közönséget bosszantó műsorváltozások elkerülése céljából az egész vonalon keresztülvitték a kettős, sőt hármas szereposztás intézményét. A technikai személyzet idősebb tagjai mellé fiatal képzett, sőt okleveles egyének kerülnek. Hogy a színpadi technika összes legmodernebb vívmányai keresztülvihetők, fejleszthetők legyenek, az igazgatóság összeköttetésbe lépett a Müegyetem professzoraival. Az előadások előkészítésének részletmunkái: a gondos korrepetálás, helyes énekszaválás, énekstílus, frazeálás, stb. már a próbatermekben nyerne befejezést, ami által több idő marad a színpadi próbák alkalmával a szerepek színészi ábrázolásának tökéletesítésére. Úgyancsak a régi bűnök kiirtását célozza az az intézkedés is, amelynek értelmében a rossz operaszövegeket rövid időn belül helyes prozodiájú librettókkal pótolják. Nemcsak Wagner operáiban fontos ez a korrekтура, ahol a szöveg és zene harmóniai kapcsolata nélkülözhetetlen, de fűlsértő minden négytaktusos szöveges dalban is.

Fontos ujtás lesz a zenekari létszámnak száz-
hét tagra való felemelése is. A nagy zenekar a
tökéletes operai előadásnak nélkülözhetetlen
előfeltétele. A személyszaporítás főként az első-
és másodhegedüknél vált szükségessé. Hogy a
magnagyobbított zenekart elhelyezhessék, a
földszint két első sorát elveszik, az orkeszter
igy előbbre kerül és a színház visszakapja régi
jó akusztikáját.

A személyzet munkareejének intezivebb ki-
használása szilárdabb alapra építi a *magyar*
együttest, feleslegessé teszi az idegenek vendég-
járását, ami a helyárok emelését vonta maga
után. Az Operaház hivatása a *nemzeti* kultúra
ápolása, elsősorban tehát magyarnak, másod-
sorban mindenki számára hozzáférhetőnek kell
lennie.

A repertoár eddigi hiányain is segítettek már,
különösen életrevaló terv a magyar zeneszer-
zők foglalkoztatása, amely terv már konkrét
alakot is öltött készülőfélben lévő megbizások
alapján (*Dohnányi, Poldini, dr. Hubay, Szabados*
dr. Gajáry, Janetschek stb.). Ezirányban, mond-
hatom, nagy meglepetések várnak a közönségre.
A műsor keretében a magyar szerzők után a
németek dominálnak, de azért sorra kerülnek az
olasz és francia szerzők is.

Az idei második háborus évad első premierje
Erkel Ferencnek honvédoperája lesz, a *Név-
telen hősök*, amelyet — talán a megnyitás nap-
ján — parádés előadás keretében fognak be-
mutatni. Ezt a bájos vigoperát 1880-ban adták
utoljára a Nemzeti Színházban, meséje és a
szereplők egyaránt aktuálissá teszik mostani
fölelevenítését. A honvédeket dicsőítő darab a
szabadságharc idején történik, az oroszok gács-
országi betörése idején. Kissé fakult szövegét

Martos Ferenc dolgozta át, a zenei retusirozásokat pedig Rékai Nándor karmester végzi az igazgató utasításai alapján, aki egyuttal rendezi is a darabot. A következő repriz *Goldmark: Sába királynője* lesz, új betanulással, Lajta Béla építőművész ragyogó fantáziával elgondolt dizsleteivel és Kéméndy Jenő festői szépségű kosztümtervei alapján. A szövegekönyv új fordításán és a rendezés hatásos beállításán most dolgozik Kern Aurél. A Sába után folytatják a Mozart-sorozatot (*Don Juan, Figaro házassága*), műsorra kerül Weber: *Büvös vadásza*, a *Hunyady László, A bolond, Mignon* stb. persze mind-megannyi új betanulással és új szereposztással.

Ime ezek a dolgok történnek mostanában a M. Kir. Operaházban, amelynek megnyitását október hó közepére tervezik.

Szép és életrevaló tervek lelkesítik az új vezetőséget, de hát tervekben, ígéretekben soha nem volt hiány. És mégis, habár harminc éven át egy direktor sem állotta meg a helyét, Mahlertől Mészárosig távoznia kellett minden nagyobb-kisebb kapacitásnak, Kern Aurélban megvan a bizalmunk, talán azért, mert nagyon mélyen belepillanthattunk ma még nem közölhető titkaiba. Nem lehetetlen, hogy ő, aki közvetlen közelből tanulmányozhatta Gregor és Carré nagyszerű rendezői művészetét és aki csaknem egy negyedszázadon keresztül volt világosfejű és éber ellenőrzője a közönség és az Operaház küzdelmének, végre megtalálta a megoldás kulcsát, ha mindjárt világháboru is segítette hozzá.

Várjuk be tehát nyugodtan az eseményeket, hiszen aki annyi kritikát írt az Operáról, mint Kern Aurél, azt könnyen ellenőrizhetjük majd a — saját kritikáival.

Dr. Sereghy Elemér.